ARIO
NTINO

Historia - Arte - Literatura - Antropoloxía - Entidades culturais e deportivas - Acontecementos do ano - Administración Municipal

Fundado por D. Francisco Vales Villamarín

Comité científico

Alfredo Erias Martínez (director)
Xosé Mª Veiga Ferreira (subdirector)
Xulio Cuns Lousa (secretario)

Fernando Alonso Romero
Manuel Ares Faraldo
Xosé Ramón Barreiro Fernández
José Antonio Fernández de Rota y Monter
José García Oro
Antonio Meijide Pardo
José Antonio Miguez Rodríguez
Luis Monteagudo García

Colaboradores técnicos:

Nadine Mary Couceiro Vicos
Jesús Antonio Fraga Sánchez
Olalla Tamara García Lauda
Alberto López Fernández
Carmen López Villasol
Melisa Pagliaro Fernández
Mónica Pena Barral
Leonor Sánchez Edreira
Mª Isabel Sánchez Edreira
Mª del Pilar Vázquez Ares

EXCMO. CONCELLO DE BETANZOS

2002 **nº 25**

Dos traballos asinados responden os seus autores; dos demais, a dirección do ANUARIO BRIGANTINO

Data límite de admisión de orixinais:
31 de MARZO

REDACCIÓN E INTERCAMBIO

Excmo. Concello de Betanzos
Arquivo e Biblioteca Municipais
Rúa Emilio Romay, 1
15300 Betanzos, A Coruña
Tlf. (981) 771946
erias@la-red.com

O INDICE XERAL DO ANUARIO BRIGANTINO (desde 1948 ata hoxe) pode consultarse na páxina web oficial do Concello de Betanzos, **http://www.betanzos.net**

Así mesmo, intégrase nas bases de datos da BIBLIOTECA XERAL da UNIVERSIDADE DE SANTIAGO DE COMPOSTELA, accesible na páxina: **http://busc.usc.es**

Tamén aparece nas bases de datos RISO e ISOC, esta realizada polo «CENTRO DE INFORMACIÓN Y DOCUMENTACIÓN CIENTÍFICA» (C.I.N.D.O.C.) do C.S.I.C e que ofrece información sobre artigos publicados en máis de 1.000 revistas especializadas nos diferentes campos do coñecemento das Humanidades ou Ciencias Sociais (C/ Pinar, 25, 3º, 28006 Madrid, tlf.: 914112220, Fax: 915645069).

Cuberta:
Imaxe de San Roque no retablo de San Pedro e San Pablo, ou do Arcediano Pedro de Ben, na igrexa de Santiago, de Betanzos, realizado por Cornelius de Holanda no primeiro cuarto do s. XVI. Foto: Alfredo Erias.

Contracuberta:
Escena de caza da igrexa de San Francisco de Betanzos (s. XIV). Debuxo: Alfredo Erias.

Deseño da cuberta, composición e maqueta: Alfredo Erias.

Depósito legal: C-680/96
ISSN: 1130-7625
Imprime: LUGAMI -Betanzos-

Ilmo. Sr. Don Manuel Lagares Pérez

Alcalde-Presidente do Excmo. Concello de Betanzos

25 é o número ó que chega o ANUARIO BRIGANTINO este ano e para min supón un motivo de fondo orgullo porque, se ben os tres primeiros son de 1948, 1949 e 1951, tódolos demais van seguidos desde 1981, coincidindo coa era democrática e, deles, tiven a honra de presentar 18, desde o de 1985.

En todo ese tempo, o ANUARIO BRIGANTINO experimentou cambios importantes: por unha parte, foron medrando as súas páxinas e, pola outra, abriuse cada vez máis a toda Galicia. O resultado hoxe mídese en forma de prestixio para o Concello, para os colaboradores e, naturalmente, para o Comité Científico, encabezado polo Director, D. Alfredo Erias Martínez, o Subdirector, D. Xosé Mª Veiga Ferreira, e o Secretario, D. Xulio Cuns Lousa.

A todos eles felicito agora moi especialmente e, nesta hora, non podo esquecerme da figura venerable de D. Francisco Vales Villamarín, o seu creador no 1948, e que aínda tivo folgos para volver no 1981 e sinalarnos o camiño a seguir. Como tampouco podo esquecer a D. Ignacio Pérez Vázquez, «Brais da Bouza», que este ano nos deixou para sempre, un colaborador habitual, que tivo o mérito de axudar de xeito moi significativo a D. Francisco Vales naquel Anuario renacente e fundamental de 1981.

Sería interminable agradecer unha por unha a tódalas persoas que axudaron a que o ANUARIO BRIGANTINO chegase ata aquí con este nivel, pero é evidente que nada se podería facer sen o traballo dos numerosos investigadores que, onte coma hoxe axudaron e axudan desde estas páxinas a construír e comprender Betanzos e Galicia. Nin tampouco podo esquecer ós chamados colaboradores técnicos, que axudan de moitas maneiras a que todo remate en tempo e forma para que o prelo de Lugami, que tamén medrou en paralelo ó ANUARIO, se luza como é costume.

Por último, tamén quero subliñar o papel que ó longo destes anos tivo D. Francisco Díaz Pereira, Delegado de Cultura, que atopou sempre a maneira de facer doado o traballo do Comité Científico, de xeito que ningún ano deixase de saír o esperado ANUARIO.

¡GRACIAS no nome de Betanzos!

Don Francisco Vales Villamarín, falando cun paisano, en Caión -A Coruña- por xaneiro de 1976. Xentileza do seu fillo, D. José-Domingo Vales Vía.

ÍNDICE

Historia...

*El AGUA, los ÁRBOLES, los MONTES y las PIEDRAS en el culto, creencias y mitología de Galicia y las regiones célticas del noroeste atlántico europeo, por MANUEL ALBERRO........ 11

*Os mouros: notas sobre a permanencia do mito no folclore, por MARCIAL TENREIRO BERMÚDEZ........ 39

*La gallina y los polluelos de oro, por FERNANDO ALONSO ROMERO........ 63

*MANDEO, MENDO, MIODELO, por JUAN J. MORALEJO........ 77

*O mosteiro de San *Cremenzo* de Vilamateo, polo GRUPO DE ARQUEOLOXÍA DA TERRA DE TRASANCOS........ 87

*El monasterio de las Cascas (V), por SANTIAGO DAVIÑA SÁINZ........ 103

*OSORIOS, BOLAÑOS, PARDOS Y RIBADENEIRAS: Las casas nobles lucenses,camino de la Modernidad, por JOSÉ GARCÍA ORO y MARÍA JOSÉ PORTELA SILVA........ 151

*Betanzos y su provincia en la época del Emperador Carlos V, por ALFREDO ERIAS MARTÍNEZ y JOSÉ Mª VEIGA FERREIRA........ 181

*Biografía de Sánchez Vaamonde, ilustre canónigo y catedrático, fundador de la Biblioteca del Real Consulado, por ANTONIO MEIJIDE PARDO........ 261

*Carlos Lago Couceiro: *An extra-ordinary man,* por JOSÉ LUIS COUCEIRO VICOS........ 275

*Voces sobre a IIª República, represión franquista e resistencia galega (1931-1954), por BERNARDO MÁIZ VÁZQUEZ........ 309

*César Alvajar Diéguez e o republicanismo galego en Europa, por CARLOS PEREIRA MARTÍNEZ........ 327

Arte, Literatura, Antropoloxía...

*Odisa, por OLGA PATIÑO NOGUEIRA........ 388

*Las antiguas rutas jacobeas del territorio brigantino (1º, 2º y 3er itinerarios): Ligera ojeada sobre las principales sendas santiaguistas del territorio brigantino, por FRANCISCO VALES VILLAMARÍN........ 389

*El Pasatiempo: un modelo utópico de ordenación, por JOSÉ CRESPÍ RODRÍGUEZ........ 401

*Escolma aforística dos cemiterios da provincia da Coruña, por ESTANISLAO FERNÁNDEZ DE LA CIGOÑA E NÚÑEZ........ 437

*Foto-memoria dunha vila (IV), por XESÚS TORRES REGUEIRO.......................... 449

*Don Florencio Vaamonde Lores, traductor de Virgilio al gallego: la *Égloga* I, por Mª TERESA AMADO R.. 455

*De Piazzola e Gardel a Lobo Antunes: A novela poliédrica *A morte de Carlos Gardel*, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.................... 467

*Presencia da literatura galega no Anuario Brigantino, por CONCEPCIÓN DELGADO CORRAL.. 475

*¿A rosa é ou non é inmarcescível?, por XULIO CUN LOUSA.............................. 481

**In memoriam* (En la muerte de tres amigos), por JOSÉ ANTONIO MIGUEZ....... 489

*Cincuentenario do Instituto "Francisco Aguiar" de Betanzos (1952-2002): Historia e conmemoración, por XOSÉ MANUEL MONTERO GÓMEZ e PEDRO L. RODRÍGUEZ PORCA.. 493

Entidades culturais e deportivas...

*Fundación CIEC: Centro Internacional de la Estampa Contemporánea................. 529
*Outras entidades.. 545

Acontecementos do ano

*Pregón da Festa do Viño, por ANDRÉS PRECEDO LEDO.................................... 568

*Pregón da Vª Feira Franca Medieval, por SANTIAGO FERNÁNDEZ................. 576

*Pregón das Festas Patronais de San Roque, por SIRO... 585

*Función do Voto, por MANUEL LAGARES PÉREZ... 589

HISTORIA...

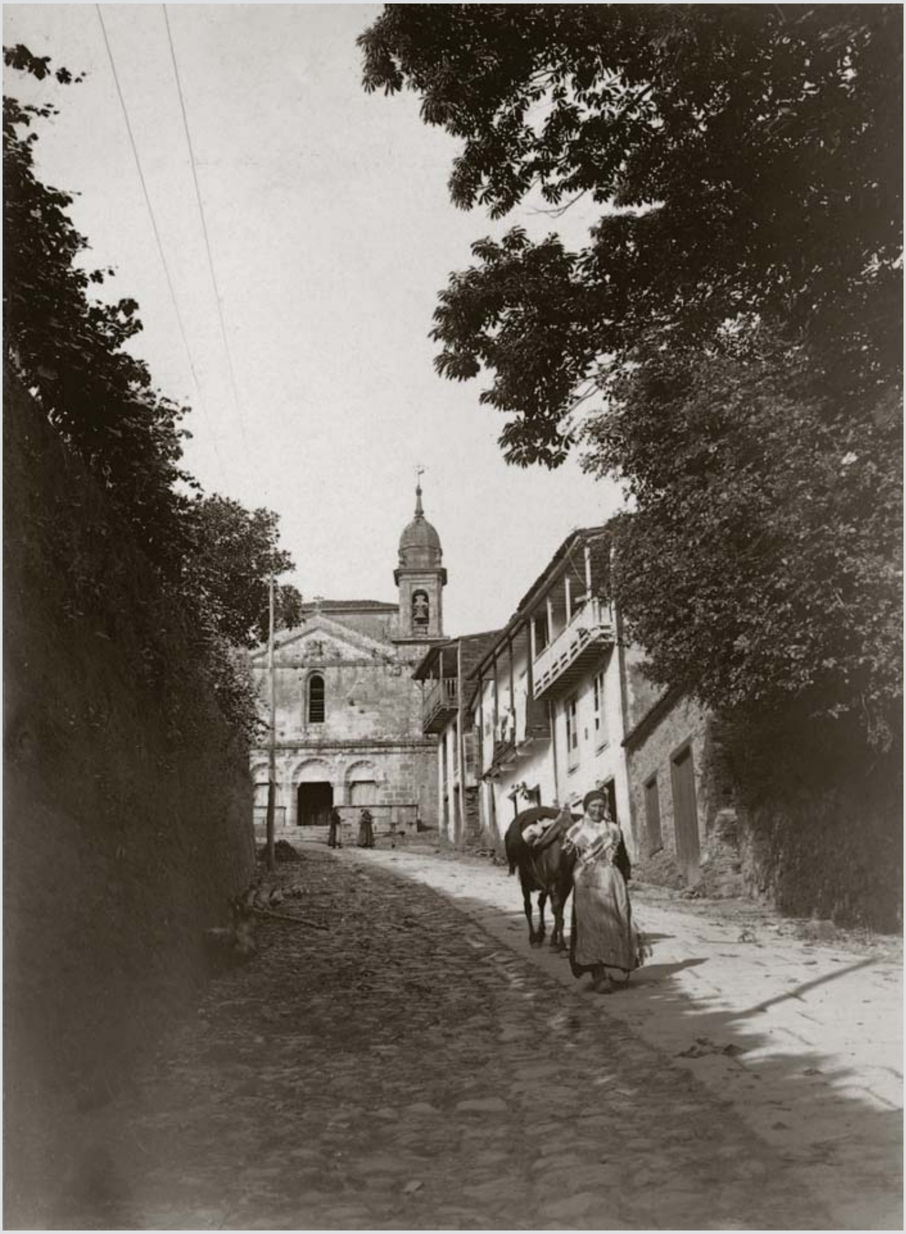

Francisco Javier Martínez Santiso. Santuario dos Remedios e Rúa de Nosa Señora do Camiño, arredor de 1900.